

## KARETMAGEREN GENOPSTÅR:

# Et særsyn i dansk landhåndværk

**Nostalgi:** Hjerl Hedes Frilandsmuseum sørger for, at karetmageruddannelsen kommer ud af årtiers glemsel. For første gang i mange år udklækkes i næste uge en karetmager inden for hestevogne

Af Knud Fryland

Tirsdag den 17. oktober bliver en mærkedag for Hjerl Hedes Frilandsmuseum og for træfaget samt ikke mindst for den 40-årige oprindeligt uddannede møbelmaskinsnedker Ole Jespersen, Ålborg. Den dag aflægger han svendeprov som karetmager. Det er kun anden gang på næsten et halvt hundrede år, at der uddannes en karetmager i Danmark.

Selve svendeproven i det næsten uddøde fag vil blive afviklet på Hjerl Hedes Frilandsmuseum i nærværelse af sponsorer, mestre og gamle karatmagere, oplyser museumsdirektør Poul Buskov til Dagbladet Licitationen og kalder det en stor begivenhed.

## Hjul på 48 timer

Frilandsmuseet har gennem flere år bevidst arbejdet for at redde nogle af de døende danske landhåndværk og håndværkstraditioner. Første skridt var at uddanne en bødker, som blev færdig i 1999, og andet skridt er at uddanne en karetmager - en uddannelse, som det er lykkedes for os at gennemføre takket være fondstilsud fra bl.a. Simon Spies



Ole Jespersens svendestykke bliver at fremstille et hjul til en hestevogn. Han får 48 arbejdstimer til opgaven.

Fonden og Concordia Fonden, fortæller museumsdirektøren. Museet har foruden karetmagerværkstedet et fungerende savværk, bødkerværksted og træskomagerværksted og på magasin findes et drejerværksted.

Ole Jespersens svendestykke bliver at fremstille et hjul til en hestevogn. Der har gennem tiderne været fremstillet mange forskellige hjul, lige fra grove arbejdsvognshjul til lettere hjul typer til mere luksuriøse hestevogne. Ole Jespersen skal lave

sådan et såkaldt luksus-hjul, og han får 48 arbejdstimer til opgaven.

## Bitd af gal hest

Ole Jespersen har siden barndommen været bitd af en gal hest med en vogn bagved. Som dreng beskæftigede han sig ofte med hestevognskørsel hjemme i Støvring, ligesom han sammen med faderen hjalp med diverse reparationsarbejder.

Han tog i 2004 det usædvanlige skridt at springe fra et fast job som maskinmøbelsnedker for

at give sig i kast med den så godt som uddøde uddannelse som karetmager.

Han fik nys om, at man på Hjerl Hede ville oprette en lærlingplads i karetmagerfaget, og i 2004 indgik han en lærekontrakt med frilandsmuseet.

En traditionel karetmageruddannelse tager fire år, men Ole Jespersen kan nøjes med to og et halvt år, fordi han har fået merit fra møbelmaskinsnedker uddannelsen.

Projektet er strikket sammen af museet i samarbejde med den gamle

karetmagermesterforening, som for mange år siden blev slået sammen med autoopretterne, - den gang da bilerne slog hestevognene af banen. Med i projektet er således Sam-

menslutningen af Karosseribyggere og Autooprettere i Danmark, SKAD.

## Kun få tilbage

Der er blot en lille håndfuld aktive karetmagere tilbage herhjemme, som kerer sig fagligt om de gamle hestevogne, og de få aktive tilbageværende er højt oppe i årene, så når de falder bort, risikerer faget at uddø.

Ole Jespersen fortæller til Dagbladet Licitationen, at han især skal bruge sin uddannelse til at renovere de gamle hestevogne på Hjerl Hedes Frilandsmuseum, for her er der brug for viden og kunnen inden for karetmagerfaget til renovering af de gamle klenodier, der er med til levendegørelsen af Danmarks fortid på Hjerl Hede. Desuden er hestevognskørsel blevet en populær turistattraktion i mange byer, hvilket også skaber behov for faglig kunnen til at udbedre skader.

To nu afdøde karetmagere, John Nielsen, Roskilde, og Helge Bruus Jakobsen, Østbirk, nåede sammen med deres forening at give deres væsentlige bidrag til uddannelsen, inden de døde.

Begge har gennem en årrække været aktive i Hjerl Hedes karetmagerværksted i forbindelse med de årlige levendegørelser.



Nu afdøde læremester, karetmager Helge Jakobsen og lærling Ole Jespersen i det gamle værksted på Hjerl Hede.

## Beretning fra en karetmager

**Ole Jespersen:** At de to gamle karetmagermestre i dag er døde, viser med al tydelighed, at det er i sidste sekund, at lærlinge-projektet gennemføres, fordi det bortset fra de karetmagere der er udklækket til at lave trækarosserier til biler er 58 år siden den sidste karetmager inden for hestevogne blev uddannet herhjemme. De andre lærte ikke at lave hjul. Så det er rigtigt, at der efterhånden kun er ganske få gamle og endnu aktive karetmagere tilbage, bortset fra nogle få, som måske virker en smule i landsbyerne rundt om herhjemme eller ved frivilligt arbejde, forklarer den nyuddannede, men rutinerede karetmagermester.

Udover at mestre den håndværksmæssige side af faget har Ole Jespersen også en stor interesse i fagets historie, og han har derfor udarbejdet en væsentlig del af



en aktuel særudstilling på Hjerl Hede, ligesom den vordende karetmagersvend har skrevet to bøger om karetmagernes arbejde: Værket "Guldbryllupskaret" om den elegante lukkede karet, som blev lavet i 1892 til Christian IX og Dronning Louises guldbryllup, som en gave fra Københavns håndværksmestre og som følge deraf var et eksempel på det ypperste, danske håndværkere kunne præstere på den tid. Bogen blev udgivet i 2004. I år har Ole Jespersen fået udgivet "Jumben og den islandske hest" om det lille to-hjulede hestetrukne køretøj, der kom til Danmark omkring 1900-tallet.

fryland

En traditionel karetmageruddannelse tager fire år, men Ole Jespersen kan nøjes med to og et halvt år, fordi han har fået merit fra møbelmaskinsnedker uddannelsen.

## Karetmager i fortid og nutid

**Særudstilling:** Hjerl Hedes viser frem til 1. marts 2007 en særudstilling om karetmagerfaget, "Karetmager i Fortid og Nutid" - en spændende udstilling med flere unikke vogne bl.a. en utrolig flot rekonstruktion af en oldtidsvogn fra ca. 50 år f. Kr., en 4-sædet gallakart fra Den kongelige Stald-Etat og Dronning Alexandrines gamle jumb fra

1908. Udstillingen fortæller dels karetmagerfagets faglige historie fra midtaldernes hjulmagere over byernes karetmagere til bilernes karosseribyggere og dels udviklingen af karetmagerens arbejde fra oldtidsvognens over landbrugets stivvogn til de store flotte karer og de første biler med træchassisser.